

Landschapsnieuws

Voorjaar 2025

Succesvol plantseizoen. Doe ook mee!

Het plantseizoen zit erop. Het voorjaar begint. We kijken terug op geslaagde uitdeeldagen van bomen en struiken aan inwoners en vrijwilligers. Zij versterken hiermee het landschap en de biodiversiteit.

We werkten hierbij samen met nieuwe partners zoals het Cultuurfonds en Trees for All. Naast Dorpen in het Groen-projecten waren er succesvolle uitdeelacties in Brummen met meer dan 3.300 enthousiaste deelnemers en was er een tweede uitdeelronde in Berkelland aan ruim 2.500 inwoners. Nieuwe landschapselementen zijn geplant zoals hagen, singels, bosjes en boomgaarden. Wil je ook je terrein en percelen deskundig en met inheemse beplanting vergroenen? Doe dan ook mee met onze beplantingsacties.

Dan kan je in het najaar en winter gaan planten.

Zo kan iedereen die in het buitengebied woont meedoen met het project *200.000 bomen en struiken*. Je ontvangt kosteloos een landschapsplan met een ontwerp, beplantingslijst en aanplantinstructies. De beplanting is extra voordelig.

Wil je dit ook? Ga naar de website en meld je aan:

slgelderland.nl/projecten/200-000-bomen-en-struiken.

Natuurklus.nl

Kan je vrijwilligersgroep voor een klus extra handen gebruiken? Maak dan gebruik van [www.Natuurklus.nl](https://www.natuurklus.nl). Dit initiatief komt uit de stal van Natuurwerkdag.nl en deze site werkt vergelijkbaar: je plaatst een klus op de site en geïnteresseerden melden zich via die site aan. De link naar jullie kluspagina kan je gebruiken bij jullie promotiebericht in de krant, op Facebook et cetera. Handig extra hulpmiddel! Ook mooi: je inloggegevens voor Natuurwerkdag.nl zijn ook bruikbaar voor deze nieuwe site Natuurklus.nl.

Actief in het groen

Bij spannende, stressvolle situaties reageert iedereen anders. De een kan verstijven en vindt het moeilijk om een besluit te nemen, terwijl een ander juist in actie komt en direct beslissingen neemt. Vanuit de biologie is het een reactie op een bedreiging. Hierbij stuurt onze hypothalamus, een klein onderdeel in onze hersenen, signalen naar de bijniere. De bijniere geven vervolgens adrenaline en cortisol af. Deze hormonen verhogen onze hartslag, ademhaling en bloedtoevoer naar spieren, waardoor ons lichaam klaar is voor snelle actie. Evolutionair gezien, toen we nog niet bovenaan de voedselpiramide stonden, waren 'fight', 'flight' en 'freeze' ons overlevingsmechanisme.

Vandaag de dag hebben we meer te maken met psychologische triggers, zoals dealen met tijdsdruk en sociale verwachtingen, maar ook het ons verhouden tot de opwarming van de aarde en het verlies van biodiversiteit. Naast mindfulness en meditatie helpt fysieke activiteit. Bewegen helpt om stresshormonen als adrenaline en cortisol af te breken. En het helpt ook gelukkig te zijn door in verbinding met anderen actief en concreet bij te dragen aan dat wat je belangrijk vindt. Ook daarom denk ik dat steeds meer mensen actief zijn in het groen (zie pag. 3).

*Arjan Vriend,
Directeur-bestuurder*

Meer kruidenrijk grasland voor vlinders

Meer kruidenrijke graslanden met vlinders en andere zoemende insecten. Dat is het doel van De Vlinderstichting en SLG in het brongebied van de Grote Wetering. We willen kruidenrijke graslanden ontwikkelen en beheren, samen met inwoners. We gaan daarvan ook het effect meten: vrijwilligers worden opgeleid om dagvlinders te tellen.

De insectenstand is sterk afgenomen, ook voor vlinders, door achteruitgang van leefgebieden, pesticiden-gebruik en klimaatverandering. Met het stimuleren van graslanden met kruiden zoals klaver, boterbloemen, weegbree en paardenbloemen draag je bij aan een continu aanbod van nectar en stuifmeel voor vlinders, (wilde) bijen en andere insecten. Insecten overwinteren er ook. En het draagt bij aan een gezonde bodem en aanpassing aan het klimaat.

Hoe kun je meedoen?

- In een nieuw op te richten werkgroep werken inwoners samen aan het beheer van kruidenrijke graslanden. Ze leren deze graslanden op een natuurlijke manier te onderhouden. Gereedschappen, zoals een maaimachine, stellen we beschikbaar.
- Particuliere grondeigenaren met percelen tot ongeveer 3 hectare krijgen begeleiding bij het ontwikkelen van hun grasland naar een kruidenrijk grasland. We stellen ontwikkelingsplannen op, gericht op ecologische verbindingen en duurzaam beheer.
- De Vlinderstichting leidt geïnteresseerde inwoners op om vlinderpopulaties in kaart te brengen. Dit levert waardevolle informatie op over de biodiversiteit in het gebied. En het tellen van vlinders is ook nog eens heel leuk en mag alleen bij goed weer!

Doe je mee? Meer info en aanmelden: slgelderland.nl/projecten/kruidenrijke-graslanden-brongebied.

Oranjetipje: boodschapper van de lente

De tijd van het oranjetipje (*Anthocharis cardamines*), een vlindersoort uit de familie van de witjes (*Pieridae*), komt er weer aan. Deze sierlijke voorjaarsvlinder vliegt voornamelijk in april en mei. Het oranjetipje is vooral te herkennen aan de feloranje vleugeltippen van het mannetje, waaraan de soort zijn naam dankt. Het vrouwtje mist deze oranje vlekken en lijkt meer op een klein koolwitje.

In het voorjaar bloeien er nog niet heel veel planten, maar er is toch keus genoeg. Volgens De Vlinderstichting kun je oranjetipjes zien drinken uit paardenbloem en echte koekoeksbloem, maar ook veel uit look-zonder-look en pinksterbloem. Die laatste twee zijn ook waardplanten (voedselplanten voor de rups). Het oranjetipje heeft maar één generatie per jaar, vanaf juni verpopt deze vlinder zich al en zo overwintert hij.

Gefaseerd maaibeheer

In Nederland is het oranjetipje verspreid over het hele land gevonden, maar in het westen en in droge gebieden zoals de Veluwe is hij wat schaarser. Hooilanden of bermen waar deze soort voor kan komen, kunnen het beste worden gemaaid na de bloei- en vruchtijd van de pinksterbloem of look-zonder-look; dus na half juni. Gefaseerd maaibeheer biedt de poppen van het oranjetipje de mogelijkheid om te overwinteren.

Ga voor meer tips naar het [infoblad over vlinders](#) en het [infoblad kruidenrijk grasland](#) op onze website.

Recordaantal vrijwilligers betrokken bij landschap

Steeds meer mensen zetten zich in voor natuur, zo blijkt uit recent landelijk onderzoek naar groen vrijwilligerswerk. Ook in Gelderland. In 2024 ging een recordaantal van ruim 14.500 vrijwilligers naar buiten om te werken aan het landschap. Zij besteedden ruim 300.000 uur van hun vrije tijd. Deze vrijwilligers worden gefaciliteerd door SLG. Dat zorgt niet alleen voor streekeigen landschappen maar ook voor fitte en blijde burgers. Dat blijkt uit ons Jaarbericht 2024.

De vrijwilligers onderhouden ruim 8.000 hoogstamfruitbomen, 5.000 knotbomen en 40 kilometer aan rijen bomen, hagen en struiken. Het aantal onderhouden poelen nam toe tot 175. Er waren 900 acties voor meer biodiversiteit zoals een insectenhotel, bijvriendelijke bloemen of een broeihoop voor ringslangen. Ook kwamen er 4 nieuwe Gelderse Klompenpaden bij. Uniek zijn de **40 biodiversiteitsambassadeurs**, die op eigen terrein al heel goed bezig zijn en andere buitenlui inspireren.

Samen met inwoners hebben vrijwilligers meer bomen en anderhalf keer zoveel struiken geplant als vorig jaar. Bij elkaar opgeteld kwamen er in Gelderland ruim 11.000 bomen bij en ruim 270.000 struiken bij. Hoogstamfruit is geliefd: 4.455 fruitbomen van oude rassen zijn aangeplant in karakteristieke hoogstamboomgaarden.

We zijn trots op deze resultaten. Met ingang van 2025 ontvangt SLG echter minder structurele provinciale subsidie om vrijwilligers te ondersteunen. We gaan daarom op zoek naar nieuwe partners en financiering.

[Bekijk alle resultaten in het jaarbericht 2024.](#)

Mooie resultaten dankzij groene initiatievenregeling

Groene vrijwilligersinitiatieven die zich in willen zetten voor hun leefomgeving konden tot 1 oktober 2024 een aanvraag doen voor een bijdrage uit de groene initiatievenregeling. Provincie Gelderland had hiervoor subsidie beschikbaar gesteld aan SLG. We lichten er een aantal bijzondere resultaten uit.

- **Team Groen Montessorischool Parijsch** – Van schoolplein naar schooltuin: 2.160 tegels gewipt, aangeplant: 6 fruitbomen, 24 struiken, 16 knotbomen, 7 bomen, 58 bosplantsoen, 20 m2 voedselbos aangelegd, 1 pool aangelegd, 50 m2 kruidenrijk grasmengsel ingezaaid.
- **Bijenwerkgroep Vorden** – Creëren van grote 'border' met inheemse planten voor bijen: 100 m2 kruidenmengsel ingezaaid, 309 inheemse vaste planten gezet.
- **Buurtuin Dorpsplein Wekerom** – 6 fruitbomen, 16 m2 voedselbos, bloembollen en inheemse planten geplant, 15 m2 kruidenmengsel ingezaaid.
- **Heerlyckheid Wisch** – Nestgelegenheid en bevordering biodiversiteit: 28 nestkasten geplaatst, 2000 m2 kruidenmengsel ingezaaid voor wadi, bijen en kruidenrijk grasland, inheemse vaste planten gezet, wadi gegraven en terrein glooiend gemaakt.
- **Natuurtuingroep van Stichting Hortus Harderwijk** - Bomenbelevingsroute: 15 fruitbomen, 55 bomen en 70 struiken geplant, 56 infopaneeltjes geplaatst.
- **Stichting BuurtGroenBedrijf/Groengroep Spijkerskwartier** – Boomspiegelfeest: 1.162 heesters en bosplantsoen aangeplant, 10 vogelnestkasten geplaatst, 7 klimplanten, 4.126 vaste planten en inheemse wilde bloemen en 8125 voorjaarsbollen geplant.

Dat zijn mooie resultaten!

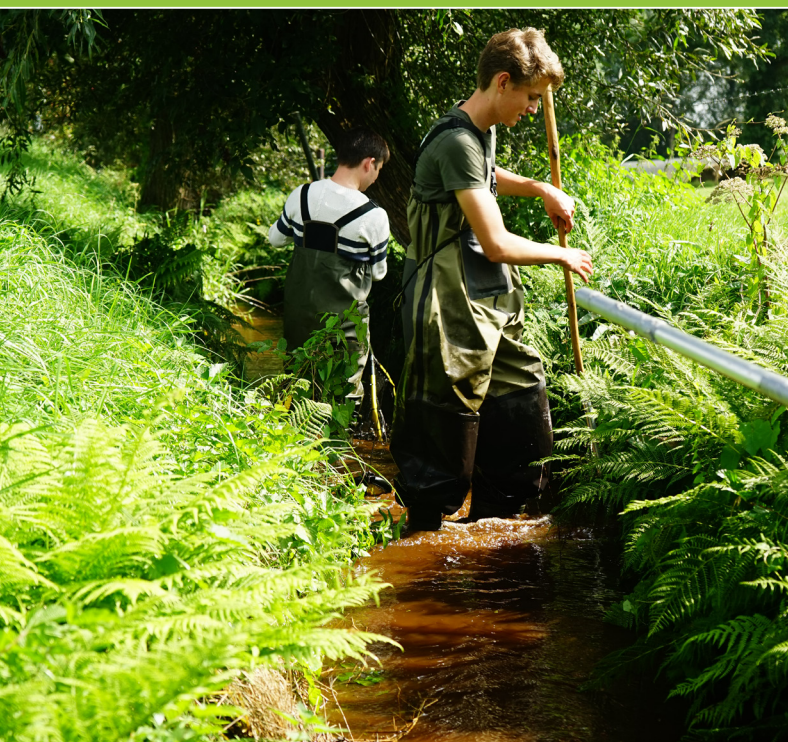
Arthur: 'Viswerkgroep De Prik is leuk!'

Waar andere vrijwilligersgroepen kampen met vergrijzing, telt Viswerkgroep De Prik juist opvallend veel jonge leden. De 17-jarige Arthur Neuteboom Spijker, tweedejaars student Toegepaste biologie bij Yuverta mbo in Velp, heeft er wel een verklaring voor: "Doordat we zo actief zijn en samenwerken met Yuverta, komen er steeds meer jongeren bij. Dat is belangrijk voor onze toekomst."

De RAVON-groep bestaat uit vrijwilligers met kennis van aquatische ecologie die gebruikmaken van training, opleiding en materialen van SLG. Sinds 1993 inventariseren zij in opdracht van Waterschap Vallei en Veluwe elke eerste zaterdag van de maand de Veluwe sprengen en beken op bijzondere vissoorten. Zoals de beekprik, waarnaar de werkgroep is vernoemd.

"Ik ga al ongeveer tien jaar mee en elke keer is het weer een feest!", vertelt Arthur. "Het leukste vind ik dat je op de mooiste plekken komt en veel verschillende soorten vissen vangt. Hierdoor krijgt iedereen die een keer mee is geweest een indruk hoeveel aquatische ecologie er wel niet in die beken zit en waar die zich bevindt. Daarnaast kan je de hele tijd ouwehoeren met de leden over vissen en andere soorten natuur! De gezelligheid en activiteit maakt deze groep zo leuk."

Arthur doet ook mee aan het innovatieve vissenbossenproject in Apeldoorn, een samenwerking van RAVON, SLG, Yuverta, Waterschap Vallei en Veluwe, TAUW en de gemeenten Apeldoorn en Voorst. "Want naast het tellen, is ook het vishabitat herstellen belangrijk. Ik ben hier heel enthousiast over, omdat de vissenbossen de aquatische ecologie enorm bevorderen."

Vogels monitoren in Ede populair

Het was volle bak in Ede bij de startbijeenkomst over vogelmonitoring. Meer dan vijftig deelnemers hadden zich aangemeld voor een vogeltelproject van de gemeente Ede, Sovon Vogelonderzoek Nederland en SLG.

De gemeente Ede wil de kwaliteit van de natuur in het agrarisch en stedelijk gebied met behulp van het concept Basiskwaliteit Natuur in kaart brengen. Voor elk type landschap is beschreven welke algemene soorten dieren en planten daar voor horen te komen. Ontbreken er soorten? Dan kun je maatregelen nemen om het leefgebied van die soorten te verbeteren. En vogels zijn een belangrijke graadmeter omdat er veel algemene soorten vogels voorkomen in verschillende landschapstypes, zoals huismus, spreeuw, kauw, koolmees, vink en gierzwaluw. Soorten die goed te zien en te horen zijn voor de beginnende vogelteller.

Basiskwaliteit Natuur meten met vogels

Renee Baris van de gemeente Ede is enthousiast: "Een geweldige opkomst van betrokken inwoners die zich willen inzetten voor natuurherstel door vogels te tellen in stedelijk en landelijk gebied. Met de verzamelde data krijgen we beter inzicht in de staat van de natuur en kunnen we gericht werken aan de condities voor Basiskwaliteit Natuur. Een mooi voorbeeld van hoe inwoners, wetenschap en overheid samen het verschil maken!"

Wergroep Vogelmonitoring

SLG gaat een werkgroep Vogelmonitoring oprichten om alle vrijwilligers te kunnen begeleiden en te informeren. Dat doen we met excursies en een startavond. Aanmelden kan helaas niet meer. Maar ben je vogelaar, dan kun je meedoen aan de tellingen MAS (agrarisch gebied) en MUS (stedelijk gebied) via Sovon.

Wandelseizoen van start

Het voorjaar komt eraan. Het wandelseizoen gaat nu echt beginnen!
Voor de Klompenpadenfans hebben we goed nieuws.

Zo hebben we in februari het Woudhuizerpad KIDS geopend in Apeldoorn en op 15 maart openen we het Holthuyserspad bij Arnhem. Daarmee komt het aantal Gelderse Klompenpaden op 129. Dat zijn ruim 2.000 kilometers die door SLG worden beheerd. Daarnaast zijn er ruim 20 Klompenpaden in ontwikkeling, waarvan diverse Klompenpaden KIDS en een tweede Klompenpad XL! Zo openen we dit voorjaar onder meer het Doesburgermolenpad KIDS in Ede en het Eper Enkenpad in Epe.

Nieuwe website en Klaas op Klompen

Nog meer goed nieuws. Na tien jaar heeft de website [Klompenpaden.nl](https://klompenpaden.nl) een fris jasje gekregen. Met impressies van de paden, een landschapsbeschrijving, gastenreacties, folders en routekaartjes. En in mei is weer een nieuwe serie van Klaas op Klompen te zien bij Omroep Gelderland. Dus klompen aan, rugzak op en gaan!

Op de bres voor landschap

Het afgelopen jaar zijn weer veel nieuwe landschapselementen aangeplant, bestaande boomgaarden, bosjes en singels zijn versterkt met nieuwe bomen en struiken en veel bomen en poelen zijn mede onderhouden door vrijwilligers.

Helaas verdwijnen er ook nog steeds landschapselementen. De werkgroep landschapsmonitoring van SLG monitort de landschapselementen in vijf Gelderse meetnetgebieden om de vijf jaar. Deze meetnetgebieden maken onderdeel uit van het landelijk Meetnet Landschapselementen.

In Gelderland willen we in meer gebieden alle landschapselementen inventariseren en monitoren. Met de uitkomsten gaan we grondeigenaren en overheden vragen om meer werk te maken van bescherming, aanleg en herstel van landschapselementen.

Help je mee monitoren? Meld je aan als vrijwilliger:
slgelderland.nl/vrijwilligers/monitor-kleine-landschapselementen.

Landschapskalender

maart t/m juni 2025

Opening Klompenpad Holthuyserspad
15 maart

Webinar Herkennen van inheemse bomen en struiken
20 maart

Webinar Wegwijs op de SLG-website
16 april

Startavond Klompenpad Kootwijkerbroek
22 april

Webinar Natuurlijk (maai)beheer van kleine percelen en terreinen
7 mei

Webinar en excursie Wat groeit en bloeit daar in de berm?
19 (webinar) en 21 (excursie) mei

Opening Klompenpad Eper Enkenpad
24 mei

TIP! Dag van het Open Erf bij de Biodiversiteitsambassadeurs
24 mei
Doe inspiratie op over biodiversiteit! Rondleidingen door ambassadeurs, demonstraties, workshops en nog veel meer activiteiten.

Cursus Maaien met de zeis
28 mei

Webinar en cursus Zomersnoei fruitbomen
17 (webinar) en 19 (excursie) juni

Echtpaar Sparreboom liep alle Klompenpaden

"Wat is Nederland toch mooi en divers!"

Adriaan (76) en Marrie (72) Sparreboom uit Dronten zijn fan van de Klompenpaden. En niet zo'n beetje ook, want het sportieve stel liep ze allemaal! Vooral in coronatijd werd het een uitdaging om er zoveel mogelijk te lopen.

"Presteren zit toch wel in ons bloed", vertelt Adriaan. "En we vinden het prettig dat je bijna altijd een rondje loopt en niet van A naar B hoeft. Je komt op de mooiste plekken. Wat is Nederland toch mooi en divers!"

Teenslippers

Doordat je de Klompenpaden links- en rechtsom kunt lopen, kwamen ze regelmatig andere wandelaars tegen. "We maken dan vaak een praatje. Zo kwamen we een vrouw op teenslippers tegen. Dan wordt de uitdaging wel erg groot." Zelf gingen ze goed voorbereid op pad. "Bij het Benedeneindsepad hadden we laarzen mee en dat was maar goed ook, want we gingen soms tot onze knuiten door de modder. Wel een mooi pad overigens."

Top 3

Het stel gaf de meeste Klompenpaden een cijfer. Hun top 3? "Het Staickheimerpad in Stokkum in het mooie Montferland. Het Rosandepad in Oosterbeek, zeer afwisselend en historisch. En het Ugcheler Markepad, prachtig zo centraal op de Veluwe." Afgelopen december liepen de twee het Nijmolensebeekpad, hun 160ste en laatste pad, samen met hun kinderen en kleinkinderen. "Na afloop hebben we in Vaassen gezellig panenkoek gegeten." Daar werden ze door de kinderen verrast met een speciaal Klompenpadentegeltje. En nu? "We kijken uit naar de nieuwe paden die op de planning staan."

Ga naar www.klompenpaden.nl voor nieuwe Klompenpaden, inspiratie, folders en routekaartjes.

App: ObsIdentify

Ken je ObsIdentify al? Vaak kom je bij een wandeling allerlei planten en beestjes tegen waarvan je niet precies weet wat voor een soorten het zijn. Met de app ObsIdentify kun je hier achter komen!

Je opent de app, maakt een zo scherp mogelijke foto, de app 'zoekt' naar de juiste (of de zoveel mogelijk overeenkomende) soort en de soort wordt weergegeven. Dit vormt een leuke, laagdrempelige manier om kennis op te doen! En het leukste van alles is nog: de app is gekoppeld aan Waarneming.nl. Met een account kun je de waarnemingen opslaan en deze worden dan toegevoegd aan de database. Zo doe je niet alleen zelf kennis op, maar draag je ook nog bij aan de monitoring van soorten. Dus: installeren die app!

Ga naar waarneming.nl/apps/obsidentify.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
026 3537444

contact@slgelderland.nl | slgelderland.nl

[f](#) [@](#) [in](#) @SLGelderland

Scan de QR-code en ontvang 4 x per jaar
de online versie van Landschapsnieuws!

Wij zijn een erkend goed doel, steun ons!

Beeldmateriaal

Marcel de Bont, Ria Frieling, Larissa Derks,
familie Sparreboom, Dreamstime en SLG.

**zorg voor
ons landschap**